

Verlag Bijeenkomst Erkenningscommissies

7 oktober 2020

Stilstaan bij de toekomst van erkende interventies

Het samenwerkingsverband Erkenning van Interventies gaat met frisse moed de toekomst tegemoet. Directeuren van de betrokken kennisinstituten tekenden begin oktober een convenant voor de samenwerking komende vijf jaar. Een mooi moment, maar wat écht opviel aan dit feestje was het enthousiasme en de grote betrokkenheid van de aanwezige leden van de verschillende deelcommissies. Zij wisselden online van gedachten over de erkende interventies en het erkenningstraject en kwamen met en schat aan toekomstgericht adviezen.

Nestor Van Yperen blikte terug en vooruit

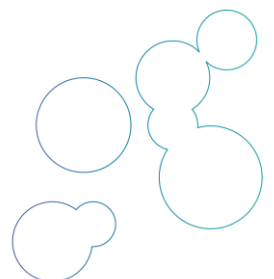
Op naar de volgende 13 jaar!

Tom van Yperen, bijzonder hoogleraar Monitoring en Innovatie Zorg voor jeugd aan de Rijksuniversiteit Groningen en Nederlands Jeugdinstituut, stond aan de wieg van de Databank Effectieve Jeugdinterventies (DEI) die leidde tot het instellen van de Erkenningscommissie.

Van Yperen schetste beeldend hoe het er pakweg vijftien jaar geleden voorstond in zijn vakgebied: “Het wemelde van de interventies, maar of die werkten? Geen idee. Een mooi voorbeeld was destijds de bekende bokscursus voor jeugdige criminelen. Zou dat nou echt criminaliteit voorkómen – of was het juist een gratis cursus gewelddadig gedrag?” Dit soort voorbeelden bracht Van Yperen en een aantal collega’s tot de gedachte dat het tijd werd voor een onafhankelijke beoordeling van de baaierd aan interventies. Zij zetten dat op poten voor de jeugdzorg. Al gauw kwam het tot samenwerking met initiatieven in andere domeinen waar dezelfde beweging plaatsvond - et voilà: het Erkenningstraject was geboren. Anno 2021 zijn zeven kennisinstituten betrokken: het Nederlands Jeugdinstituut, het Trimbos-Instituut, Movisie, Kenniscentrum Sport & Bewegen, het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Vilans en het RIVM.

Van Yperen ziet het goedkeurend aan. Er staat inmiddels een groot en groeiend corpus aan interventies ter beschikking van het veld, en die zijn van een steeds hoger niveau van onderbouwing. Ook onze kennis over effectiviteit neemt toe: wat werkt en waarom. Bovendien groeit de samenwerking tussen de verschillende velden én tussen praktijk, beleid en wetenschap ook nog steeds.

“Een gemeenschappelijke visie en werkwijze helpt ons allemaal steeds beter en effectiever te worden.”

De medaille heeft ook een keerzijde. De erkenningsprocedure wordt ervaren als lang en moeizaam en niet als het inspirerende proces dat het zou moeten zijn voor de aanvragers. Het beoogde 'lerende' karakter raakt daarmee uit zicht. Hoe buigen we dat om? Een tweede uitdaging is gelegen in de hiaten. Sommige onderwerpen vormen nog 'witte vlekken' in de verzameling erkende interventies. En een derde uitdaging ziet Van Yperen in het verfijnen van het gebruik van de interventies. Vaak gaan we nog uit van het klassieke 'uitrollen' van een interventie op andere locaties en in andere contexten. De implementatiewetenschap leert ons dat dit een veel te simpele opvatting is. Wat we nodig hebben is een zorgvuldig proces van kijken, reflecteren, zoeken en op maat toepassen. Daar horen ook lerende organisaties en passend leiderschap plus passende financiering bij.

Poll

De aanwezigen kregen vijf stellingen voorgelegd als opwarmertje voor de discussie.

1. *Het erkenningstraject draagt bij aan kwaliteitsverbetering in het veld.*

Deze stelling werd unaniem onderschreven.

2. *Input die nodig is om een interventie erkend te krijgen staat niet in verhouding tot de outcome.*

Hier bleken de meningen gelijkelijk verdeeld over eens en oneens. Kennelijk een pijnpunt! Een van de deelnemers merkte op dat het vooral de 'rijke' grote instellingen zijn die zich een erkenningstraject kunnen veroorloven. Geen pleidooi om de criteria aan te passen, maar dit vraagt wel om financiering van het traject.

3. *De criteria zijn geschikt voor beoordeling van complexe community interventions.*

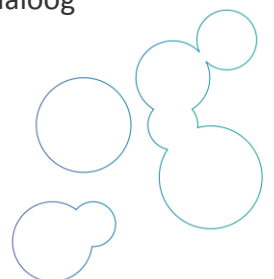
Ruim 60 procent oneens. Absoluut een onderwerp om aan te pakken in de nabije toekomst.

4. *De kennis van werkzame elementen is belangrijker dan kennis over interventies als geheel.*

66 procent eens. Hierop klonken dringende waarschuwingen: als een project wordt gefinancierd op basis van het gebruik van één of meerdere werkzame elementen, wordt het te makkelijk! 'Er is toch vaak een combinatie van elementen nodig.' En, merkte Tom van Yperen op, onderschat ook niet hoe belangrijk een samenhangend pakket is als houvast voor instromende professionals die nog onvoldoende kennis en ervaring hebben om zelf losse elementen te combineren tot een effectieve interventie.

5. *We moeten het oordeel van gebruikers meer betrekken.*

Tot slot weer een vrijwel unaniem oordeel. Naar aanleiding van deze stelling wil maar één aanwezige een kritisch geluid laten horen: natuurlijk moeten we gebruikers betrekken, maar hoe – daar gaat het om. De term oordeel suggereert een (te) groot gewicht. Participatie zou een betere term zijn: in een gezamenlijk proces en in dialoog met elkaar op zoek naar de beste aanpak.

Verrijking met kwalitatieve onderzoeksmethoden

Senior onderzoeker Diny van Est schetste vanuit onverdachte hoek – zij werkt bij de Algemene Rekenkamer – hoe haar organisatie stapje voor stapje meer kwalitatieve onderzoeksmethoden inzet. Dit adviesorgaan van de Tweede Kamer constateerde al jaren geleden dat de klassieke gedegen rapporten met droge cijfers simpelweg veel te weinig effect sorteerden.

Stapje voor stapje ging de Rekenkamer daarom op zoek naar andere vormen van onderzoek, waarmee ze wel de aandacht van de Kamerleden en andere betrokkenen kon vangen. Van Est ging in sneltreinvaart door een scala aan interessante kwalitatieve methoden en voorbeelden. Het uitgangspunt, stelde zij, moet altijd zijn: alles draait om de gebruiker. Denk ‘van buiten naar binnen’, maak het waarom en het hoe zichtbaar en richt je dus niet alleen op het wat en hoeveel. Ga kijken wat de impact van beleid is op de mensen die het raakt. Daar komen kwantitatief en kwalitatief onderzoek bij elkaar.

“De impact van beleid laat je het beste zien in de combinatie van het verhaal en de data. Daar komen kwalitatief en kwantitatief onderzoek elkaar tegen. Geef de data een gezicht!”

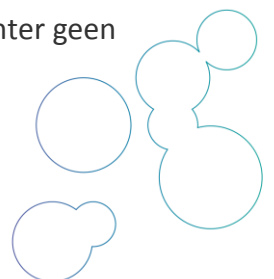
Verschillende (complementaire) onderzoeksmethoden versterken elkaar, stelt Van Est. En leiden ze onverhoopt tot tegengestelde conclusies, dan is dat ook van groot belang om te weten. Natuurlijk gaat het verrijken van het repertoire stapje voor stapje, en mislukkingen horen erbij. “Ga kijken wat bij jullie past en wat je eraan kunt hebben.” Haar centrale boodschap: ‘having the data is not enough’. Wil je de impact van je interventie voelbaar maken, geef de data dan een gezicht!

Ideeën voor de toekomst

In de tweede helft van de bijeenkomst gingen de deelnemers uiteen om van gedachten te wisselen over de waarde van erkende interventies en mogelijke verbeteringen van de procedure. Dat leidde tot een schat aan toekomstgerichte adviezen. Hieronder de highlights.

Criteria van de toekomst

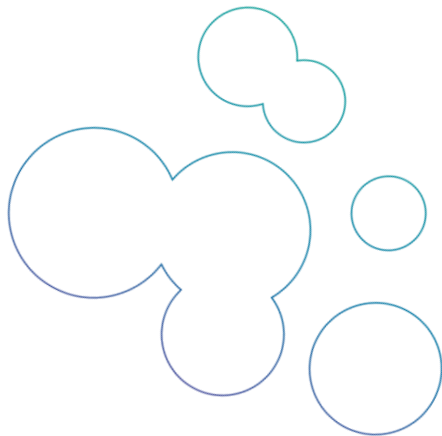
Kwalitatief onderzoek kan een goede aanvulling vormen. Het is bij uitstek een middel om te leren van elkaar, en dat is een belangrijk doel van het erkenningstraject. Dit mag echter geen vrijbrief zijn, kwalitatieve methoden moeten net zo goed voldoen aan

bijbehorende criteria van goed en zorgvuldig onderzoek. Aanvragers moeten bijvoorbeeld duidelijk maken wie de respondenten zijn en hoe de selectie tot stand is gekomen.

De kwaliteitsniveaus – goed beschreven, goed onderbouwd, effectief – werken niet uit zoals bedoeld, namelijk als prikkel om het hoogste niveau te bereiken. Dit vraagt aandacht. Met name de stap tussen goed onderbouwd en effectief is groot en vraagt een flinke investering. Het zetten van die stap wordt door aanvragers veelal niet gezien als in hun belang. Zij zijn huiverig om aanvullend onderzoek te doen, want als dat onverhoopt uitwijst dat de interventie niet werkt, moet die uit de databank en gaat de kwalificatie ‘goed onderbouwd’ ook verloren.

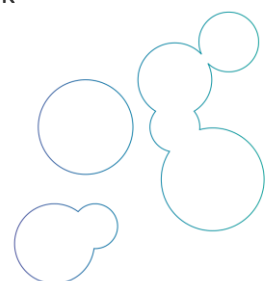
Een laatste observatie is dat interventies vaak sterk op elkaar lijken, waardoor de vraag rijst wat de toegevoegde waarde van weer een nieuwe interventie is. Het erkenningstraject zou aan de voorkant moeten sturen op ‘eerst kijken wat er al is’ en samenwerken.

Dilemma's

We signaleren een aanzienlijke kloof tussen de aanvragers en de commissie. Aanvragers vinden de beoordeling niet altijd helpend, de criteria te streng en de vraag om verantwoording soms zelfs ronduit hinderlijk. Hoe kunnen we de kloof dichten? Welke criteria zouden de aanvragers zelf relevant vinden? Daarover moeten we in gesprek gaan. Kwalitatieve onderzoeksmethoden kunnen wellicht meehelpen de brug te slaan. Ook wordt een oplossing gezien in het (vaker) aangaan van samenwerkingsverbanden tussen het werkveld en het hoger onderwijs/onderzoek, zodat aanvragers ondersteund kunnen worden bij het beschrijven van hun aanpak.

Nog twee andere dilemma's. Interventies lijken soms erg 'klein', zo klein dat de commissie ze eigenlijk geen echte interventie vindt. Afwijzen is op het moment dat de commissie moet oordelen geen optie meer, want het traject is al doorlopen. Dergelijke aanvragen zouden er vooraf beter uitgeselecteerd moeten worden. En als laatste: er komen nu her-erkenningen op tafel waarbij de aanvraag exact hetzelfde is als de oorspronkelijke. Is de beoordeling in zo'n geval geen onnodige formaliteit? Dit vraagt om een reflectie op wat we eigenlijk verwachten van een hererkenning.

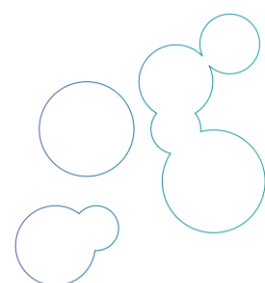
De procedure

Korter willen we het niet maken, wel makkelijker! Het werkblad is voor aanvragers vaak *a hell of a job*, zoals een van de deelnemers het formuleert. Kunnen we het niet makkelijker maken? In elk geval helpt het als de aanvragers vooraf meer inzicht krijgen in de criteria die de erkenningscommissie hanteert. Inkorten van de procedure is dan weer geen goed idee, want die is ook bedoeld als inspirerend en 'lerend' proces. De aanvragers maken juist door en tijdens de erkenningsprocedure de kwaliteitsslag. Wat wel kan helpen is het inzetten van adviseurs/begeleiders waar de aanvragers bij het doorlopen van de procedure een beroep op kunnen doen. Dit is overigens bij de meeste instituten al gebruikelijk.

Impact

Hoe kunnen we de erkende interventies een nieuwe impuls geven? Hoe stimuleren we het gebruik van erkende interventies is dan een eerste vraag. Veel verschillende spelers kunnen daar een goede rol in vervullen. We moeten het met elkaar doen, met VWS, beslissers en financiers, via de kennisinstituten, beroepsverenigingen, opleidingen tot en met de professionele organisaties en de individuele professionals. Het samenwerkingsverband Erkenning van interventies kan hier gerichte acties voor ontwikkelen.

Daarnaast is het van belang om ons voordeel te doen met de groeiende inzichten uit de implementatiewetenschap. Even een interventie uitrollen in een andere context is een veel te makkelijke voorstelling van zaken, zo werkt het niet. Hoe werkt het dan wel, en hoe helpen we het veld daarbij?

Nog een andere invalshoek is gelegen in de vraag: doen we de goede dingen? We zien dat er veel energie wordt gestoken in het ontwikkelen van interventies die erg lijken op de bestaande, rond problemen waar al vele interventies voor bestaan. Dat is jammer, we zouden willen dat er interventies ontwikkeld worden voor de 'witte' gebieden waar nog geen groot aanbod bestaat, en dat er ingezet wordt op verdere kwaliteitsverbetering door bestaande interventies door te ontwikkelen.

Ten slotte nog deze observatie: het erkenningstraject wordt soms als keurmerk (misschien zelfs pinautomat?) gebruikt bij het binnenhalen van financiering door instellingen. Zo was het natuurlijk niet bedoeld. Hoe komen we terug bij de kern, namelijk doorgaande kwaliteitsverbetering?

Blik op de toekomst

Aansluitend op het vorige thema komt hier een interessante suggestie op tafel. Moeten we van een Erkenningscommissie naar een Toepassingscommissie? Het komt nu immers aan op het gebruiken van bestaande erkende interventies. Maar: implementatie is geen kwestie van even uitrollen, daar krijgen we steeds meer inzicht in. Duurzame implementatie is belangrijk, dus de beoordeling en erkenning moet ook gaan over praktische bruikbaarheid, inzetbaarheid, diversiteit en betaalbaarheid en over zicht op eventuele belemmerende factoren. Laten we daarbij ook kijken naar hoe interventies meer integraal, als samenhangende sets, ingezet kunnen worden.

Waar heeft het veld behoefte aan? Die vraag moet ons leiden, en het antwoord moeten we laagdrempelig ophalen. Waar zitten de lacunes, welk soort interventies missen we, welke onderwerpen zijn onderbelicht? Daarbij mogen we niet klakkeloos de mode volgen. We zien immers ook dat er almaar groeiende clusters van gelijksoortige interventies bestaan rond bepaalde problematiek. Het is niet wenselijk dat daar nog meer bij komt.

Wat betreft het beoordelen van interventies constateren we dat interventie-eigenaren vaak zelf niet goed toegerust zijn om de effectiviteit van hun interventie te onderzoeken. Dat is jammer, want daardoor komen mooie interventies soms niet in de databanken terecht. Hoe kunnen de eigenaren geholpen worden om deze hobbel wél te nemen? Financiering van het traject, ondersteuning en advies bij de procedure en ook de al genoemde verbreding naar nieuwe innovatieve en ook kwalitatieve vormen van onderzoek zouden daar een rol in kunnen spelen.

Bekijk [hier](#) de factsheet "Dertien jaar Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies"

Bekijk [hier](#) de video "Kies erkend!" over wat erkende interventies opleveren

Meer impact met interventies

